

DOMENIILE COOPERĂRII UNIUNII EUROPENE CU REPUBLICA POPULARĂ CHINEZĂ: PARTENERIAT, CONCURENȚĂ ECONOMICĂ ȘI RIVALITATE SISTEMICĂ

AREAS OF COOPERATION BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND THE PEOPLE’S REPUBLIC OF CHINA: PARTNERSHIP, ECONOMIC COMPETITION AND SYSTEMIC RIVALRY

Alina CEBOTARI

Universitatea de Stat din Moldova

ORCID ID: 0009-0000-5834-5587

e-mail: alinachebotari2005@gmail.com

CZU: 327(510): 061.1EU

Rezumat. Articolul analizează principalele domenii ale cooperării dintre Uniunea Europeană și Republica Populară Chineză, într-un context internațional marcat de interdependență economică, competiție geopolitică, rivalitate sistemică, transformări tehnologice și crize globale. Relațiile UE–China sunt caracterizate printr-o dublă logică: pe de o parte, China rămâne un partener indispensabil pentru soluționarea unor probleme globale, precum schimbările climatice, tranziția energetică, securitatea alimentară, sănătatea globală și stabilitatea economică; pe de altă parte, diferențele privind modelul politic, drepturile omului, concurența economică, accesul la piață, subvențiile industriale, tehnologiile strategice și poziționarea Chinei față de războiul Rusiei împotriva Ucrainei au determinat Uniunea Europeană să o definească simultan ca partener de cooperare, concurent economic și rival sistemic. Sunt examinate cadrul politic al relațiilor UE–China, Acordul Cuprinzător pentru Investiții, cooperarea comercială, domeniul drepturilor omului, securitatea economică, tranziția verde, energia, schimbările climatice, cercetarea și inovarea, politica digitală și cooperarea pentru dezvoltare. Articolul evidențiază că relațiile UE–China nu pot fi reduse nici la cooperare economică, nici la confruntare strategică, ci reprezintă o relație complexă, în care dialogul trebuie combinat cu apărarea intereselor europene, promovarea reciprocității și protejarea ordinii internaționale bazate pe reguli.

Cuvinte-cheie: *Uniunea Europeană, China, cooperare internațională, concurență economică, rivalitate sistemică, drepturile omului, CAI, comerț, securitate economică, climă, digitalizare.*

JEL: F53; F55; F51; F13; K33.

Abstract. The article analyses the main areas of cooperation between the European Union and the People’s Republic of China in an international context marked by economic interdependence, geopolitical competition, systemic rivalry, technological transformations and global crises. EU–China relations are characterised by a dual logic: on the one hand, China remains an indispensable partner for addressing global challenges such as climate change, energy transition, food security, global health and economic stability; on the other hand, differences concerning po-

litical models, human rights, economic competition, market access, industrial subsidies, strategic technologies and China’s position on Russia’s war against Ukraine have led the European Union to define China simultaneously as a cooperation partner, an economic competitor and a systemic rival. The article examines the political framework of EU–China relations, the Comprehensive Agreement on Investment, trade cooperation, human rights, economic security, green transition, energy, climate change, research and innovation, digital policy and development cooperation. It highlights that EU–China relations cannot be reduced either to economic cooperation or to strategic confrontation, but represent a complex relationship in which dialogue must be combined with the defence of European interests, the promotion of reciprocity and the protection of the rules-based international order.

Keywords: *European Union, China, international cooperation, economic competition, systemic rivalry, human rights, CAI, trade, economic security, climate, digitalisation.*

JEL: F53; F55; F51; F13; K33.

Introducere. Relațiile dintre UE și Republica Populară Chineză reprezintă una dintre cele mai complexe, dinamice și contradictorii relații ale sistemului internațional contemporan. Pe de o parte, UE și China sunt actori economici majori, centre importante ale comerțului mondial, participanți indispensabili la guvernanta globală și parteneri necesari în abordarea provocărilor transnaționale. Pe de altă parte, diferențele de regim politic, viziunile divergente asupra drepturilor omului, competiția tehnologică, dezechilibrele comerciale, subvențiile industriale, accesul inegal la piață și tensiunile geopolitice au determinat UE să își reconfigureze abordarea față de China. În ultimele decenii, relația UE–China a evoluat de la un parteneriat predominant economic la o relație multidimensională, în care cooperarea, competiția și rivalitatea coexistă. China este, în același timp, un partener necesar în combaterea schimbărilor climatice, un concurent economic în industrie, comerț și tehnologii avansate, precum și un rival sistemic prin promovarea unui model politic diferit de democrația liberală europeană [3].

Abordarea actuală a UE față de China a fost formulată în mod explicit în documentul strategic din 2019, în care China este definită simultan ca partener de cooperare, partener de negociere, concurent economic și rival sistemic [3]. Această formulă reflectă ambivalența relației: UE nu poate ignora importanța Chinei în economia globală și în soluționarea problemelor globale, dar nici nu poate evita tensiunile generate de diferențele de valori, norme și interese.

Relațiile UE–China se desfășoară într-un context internațional marcat de schimbări profunde: competiția strategică dintre marile puteri, fragilizarea multilateralismului, războiul Rusiei împotriva Ucrainei, crizele energetice, accelerarea tranziției digitale, competiția pentru tehnologii critice și preocupările privind securitatea economică. În acest cadru, UE urmărește să combine dialogul cu apărarea intereselor sale strategice, promovarea valorilor democratice și consolidarea autonomiei sale economice și tehnologice [4].

China, la rândul său, se afirmă ca actor global cu ambiții politice, economice și tehnologice extinse. Dezvoltarea sa economică rapidă, integrarea în comerțul mondial, inițiativele de conectivitate globală și influența în organizațiile internaționale au transformat-o într-un partener indispensabil, dar și într-o provocare strategică pentru UE [1]. În acest context, prezentul articol analizează principalele domenii ale cooperării UE–China, cu accent pe cadrul politic al relațiilor, comerț și investiții, drepturile omului, securitatea economică, mediul și clima, energia, cercetarea și inovarea, digitalizarea și cooperarea pentru dezvoltare. Cercetarea pornește de la premisa că relația UE–China nu poate fi interpretată exclusiv prin logica parteneriatului economic sau prin logica rivalității geopolitice, ci trebuie înțeleasă ca o relație complexă, în care cooperarea selectivă coexistă cu competiția structurală.

Gradul de investigare a problemei și scopul cercetării. Relațiile dintre UE și Republica Populară Chineză constituie un domeniu intens cercetat în relațiile internaționale, studiile europene, economia politică internațională, dreptul internațional și studiile de securitate. Literatura analizează această relație prin prisma interdependenței economice, competiției geopolitice, multilateralismului, drepturilor omului, securității economice, conectivității, tranziției verzi și tehnologiilor strategice. O direcție importantă de cercetare privește fundamentele istorice și strategice ale politicii externe chineze. Henry Kissinger evidențiază rolul istoriei, culturii politice și percepției asupra ordinii internaționale în configurarea comportamentului Chinei [1]. Această perspectivă facilitează înțelegerea diferențelor dintre abordarea europeană, orientată spre multilateralism și reguli, și cea chineză, centrată pe suveranitate, stabilitate și consolidarea statutului internațional.

Literatura examinează, de asemenea, specificul UE ca actor internațional. Simon Usherwood și John Pinder evidențiază caracterul său instituțional complex, bazat pe integrare juridică, piață internă și guvernare supranațională [2]. Această configurație explică dificultatea formulării unei politici unitare față de China, în condițiile în care interesele statelor membre trebuie corelate cu pozițiile instituțiilor europene. Un reper central îl constituie abordarea strategică formulată de UE în 2019, potrivit căreia China este simultan partener de cooperare, concurent economic și rival sistemic [3]. Această formulă exprimă caracterul multidimensional al relației, în care cooperarea coexistă cu competiția economică și divergențele politice și normative.

Dimensiunea economică ocupă un loc esențial în cercetări. Relațiile comerciale și investiționale UE–China sunt marcate de interdependență, dar și de dezechilibre comerciale, acces asimetric la piețe, subvenții industriale, dificultăți privind proprietatea intelectuală și condițiile de concurență [7]. În paralel, drepturile omu-

lui, situația din Hong Kong, Xinjiang și Tibet și limitarea libertăților fundamentale evidențiază tensiunea dintre interesele economice și dimensiunea normativă a politicii externe europene [4]. Cooperarea climatică, energetică și de mediu reprezintă unul dintre domeniile în care interesele celor două părți rămân convergente. Combaterea schimbărilor climatice, reducerea emisiilor, dezvoltarea energiilor regenerabile și implementarea Acordului de la Paris impun menținerea dialogului și a cooperării, chiar în condițiile accentuării rivalității strategice [10].

Scopul cercetării constă în analiza principalelor dimensiuni ale relațiilor dintre UE și Republica Populară Chineză, prin evidențierea oportunităților de cooperare, a tensiunilor structurale și a limitelor parteneriatului bilateral.

Cercetarea urmărește examinarea cadrului politic al relațiilor UE–China; analiza formulei „partener, concurent economic și rival sistemic”; evaluarea relațiilor comerciale și investiționale și a Acordului Cuprinzător privind Investițiile; examinarea divergențelor privind drepturile omului; analiza cooperării în domeniul climei, energiei, cercetării, inovării și digitalizării; precum și formularea unor recomandări pentru dezvoltarea unei relații echilibrate, bazate pe reciprocitate, securitate economică și respectarea ordinii internaționale bazate pe reguli.

Materiale utilizate și metode aplicate. Pentru elaborarea articolului au fost utilizate lucrări academice, documente oficiale ale UE, concluzii ale Consiliului European, documente ale Parlamentului European, materiale ale Serviciului European de Acțiune Externă, comunicate privind summit-urile UE–China și analize privind comerțul, investițiile, drepturile omului, securitatea economică și cooperarea climatică. Baza documentară include lucrări privind China și Uniunea Europeană, documente strategice ale UE privind China, concluziile Consiliului European, poziții ale Parlamentului European privind Acordul Cuprinzător pentru Investiții, materiale privind summit-urile UE–China, documente privind cooperarea în domeniul climei și analize referitoare la relațiile comerciale UE–China. *Metoda analizei documentare* a fost utilizată pentru examinarea surselor oficiale și a documentelor strategice ale UE. *Metoda istorică* a permis prezentarea evoluției relațiilor UE–China, de la dialogul diplomatic și cooperarea economică la concurență sistemică și securitate economică. *Metoda juridico-instituțională* a fost aplicată pentru analiza cadrului de cooperare, a Acordului Cuprinzător pentru Investiții și a poziției instituțiilor europene. *Metoda comparativă* a fost utilizată pentru evidențierea diferențelor dintre modelul european și modelul chinez de guvernare. *Metoda critică* a permis evaluarea tensiunii dintre interesele economice ale UE și valorile sale normative, inclusiv democrația, statul de drept și drepturile omului.

Rezultate și discuții

Evoluția relațiilor UE–China. Relațiile dintre UE și Republica Populară Chineză s-au dezvoltat gradual, pe fondul transformărilor economice și geopolitice din ultimele decenii. Inițial, cooperarea a fost orientată mai ales spre comerț, investiții și dialog diplomatic. Creșterea economică rapidă a Chinei, integrarea sa în economia globală și extinderea schimburilor comerciale au transformat Beijingul într-un partener economic major pentru UE [6]. Cu toate acestea, extinderea relațiilor economice nu a eliminat diferențele politice și normative. UE s-a definit constant ca actor întemeiat pe valori democratice, drepturile omului, statul de drept și multilateralism. China, în schimb, promovează un model politic autoritar, centrat pe rolul Partidului Comunist Chinez, control social, suveranitate statală strictă și respingerea criticilor externe privind drepturile omului [1]. În timp, relația a devenit mai complexă. UE a început să perceapă China nu doar ca partener economic, ci și ca actor care contestă unele norme ale ordinii internaționale liberale. Din această perspectivă, documentul strategic din 2019 a marcat o schimbare importantă, definind China ca partener de cooperare, concurent economic și rival sistemic [3]. Această formulă exprimă natura hibridă a relației. China este partener în probleme globale, precum clima, sănătatea, securitatea alimentară și stabilitatea economică. Este concurent economic în domenii precum industria, comerțul, tehnologiile verzi, infrastructura și digitalizarea. Este rival sistemic prin promovarea unui model politic diferit și prin contestarea unor standarde europene privind drepturile omului, democrația și statul de drept [4].

China ca partener, concurent economic și rival sistemic. Definirea Chinei ca partener, concurent economic și rival sistemic reprezintă nucleul actualei politici europene față de Beijing [3]. Această abordare permite UE să evite atât naivitatea strategică, cât și logica unei confruntări totale. UE recunoaște necesitatea dialogului, dar insistă asupra protejării intereselor sale. China este partener de cooperare deoarece multe probleme globale nu pot fi soluționate fără implicarea sa. Schimbările climatice, tranziția energetică, reducerea emisiilor, biodiversitatea, sănătatea globală, securitatea alimentară și stabilitatea financiară necesită cooperare între UE și China [10].

China este concurent economic deoarece reprezintă un actor major în industrie, comerț, infrastructură, tehnologii digitale, energie regenerabilă și lanțuri globale de aprovizionare. UE consideră că această concurență trebuie să se desfășoare în condiții echitabile, cu respectarea regulilor OMC, a proprietății intelectuale și a principiului reciprocității [7].

China este rival sistemic deoarece modelul său politic, controlul asupra societății, limitarea libertăților fundamentale, rolul dominant al statului în economie și influența politică externă intră în tensiune cu valorile promovate de UE [3]. Aceas-

tă triplă caracterizare oferă UE un cadru flexibil. Ea permite cooperarea selectivă acolo unde există interese comune, dar și adoptarea unor măsuri defensive atunci când sunt afectate interesele, securitatea sau valorile europene.

Relațiile politice și dialogul strategic. Dialogul politic dintre UE și China este esențial pentru gestionarea unei relații complexe. Summit-urile UE–China, dialogurile sectoriale și contactele diplomatice permit abordarea temelor de interes comun și a divergențelor majore. Summitul UE–China din decembrie 2023 a reconfirmat necesitatea menținerii unui dialog la nivel înalt, în pofida tensiunilor existente [12]. Liderii europeni au abordat teme precum comerțul, echilibrul economic, drepturile omului, schimbările climatice, războiul Rusiei împotriva Ucrainei și stabilitatea regională. Summitul din 2025, organizat în contextul aniversării a 50 de ani de relații diplomatice UE–China, a evidențiat din nou caracterul dual al relației: pe de o parte, necesitatea cooperării în probleme globale; pe de altă parte, nevoia unei relații comerciale mai echilibrate, bazate pe echitate, reciprocitate și respectarea regulilor internaționale [13]. Dialogul politic rămâne necesar deoarece ruperea comunicării ar amplifica riscurile de neînțelegere și confruntare. Totuși, dialogul nu trebuie să devină un substitut pentru fermitate. UE trebuie să mențină un echilibru între deschiderea diplomatică și apărarea intereselor sale strategice.

Comerțul și investițiile: interdependență și dezechilibre. Relațiile comerciale reprezintă una dintre cele mai importante componente ale relației UE–China. Cele două părți sunt printre cei mai mari actori comerciali ai lumii, iar schimburile economice au crescut considerabil în ultimele decenii [7]. Interdependența economică produce beneficii: acces la piețe, investiții, lanțuri globale de producție, exporturi, importuri și cooperare industrială. Comerțul cu China a contribuit la dezvoltarea unor sectoare economice europene și la creșterea accesului consumatorilor la produse diverse. Totuși, această interdependență este însoțită de dezechilibre. UE a exprimat frecvent preocupări privind accesul limitat al companiilor europene pe piața chineză, subvențiile acordate întreprinderilor chineze, rolul companiilor de stat, transferurile tehnologice forțate, protecția proprietății intelectuale și lipsa reciprocității [8]. Pentru UE, problema nu este existența concurenței, ci caracterul acesteia. Concurența este acceptabilă dacă se bazează pe reguli comune, transparență și condiții echitabile. În lipsa acestora, interdependența economică poate genera vulnerabilități strategice. De aceea, UE a început să dezvolte instrumente de securitate economică, examinarea a investițiilor străine directe, politici industriale și măsuri de protecție împotriva practicilor comerciale neloiale [7]. Aceste instrumente nu urmăresc decuplarea totală de China, ci reducerea riscurilor și protejarea intereselor europene.

Acordul Cuprinzător pentru Investiții UE–China. Acordul Cuprinzător pentru Investiții UE–China a fost negociat pentru a îmbunătăți accesul investitorilor eu-

ropeni pe piața chineză, a crește transparența, a disciplina comportamentul întreprinderilor de stat, a aborda subvențiile și a crea condiții mai echitabile pentru investiții [14]. În decembrie 2020, UE și China au anunțat încheierea politică a negocierilor asupra acordului. Totuși, procesul de ratificare a fost blocat în 2021, pe fondul sancțiunilor și contra-sancțiunilor legate de situația drepturilor omului. Parlamentul European a condiționat examinarea acordului de ridicarea contra-sancțiunilor chineze [14]. Blocarea CAI arată tensiunea dintre interesele economice și valorile politice ale UE. Pe de o parte, acordul ar fi putut oferi beneficii economice și juridice investitorilor europeni. Pe de altă parte, contextul politic a făcut dificilă aprobarea unui acord major cu China în timp ce existau preocupări serioase privind drepturile omului și sancționarea reprezentanților europeni [15]. CAI demonstrează că relațiile UE-China nu pot fi gestionate exclusiv prin logica economică. În politica externă europeană, comerțul și investițiile sunt tot mai mult legate de drepturile omului, securitate, reciprocitate și valori democratice.

Drepturile omului și valorile fundamentale. Drepturile omului constituie unul dintre cele mai sensibile domenii ale relațiilor UE-China. UE își întemeiază acțiunea externă pe respectarea demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept și drepturilor fundamentale. În raport cu China, aceste valori generează tensiuni constante [3]. UE a exprimat preocupări privind situația din Xinjiang, Tibet și Hong Kong, precum și tratamentul aplicat apărătorilor drepturilor omului, jurnaliștilor, minorităților religioase și etnice și societății civile [4]. Aceste teme au fost abordate în concluziile Consiliului European și în dialogurile politice cu autoritățile chineze. Situația din Hong Kong a devenit un simbol al tensiunii dintre angajamentele internaționale și acțiunile autorităților chineze. UE a susținut menținerea autonomiei, a libertăților și a statului de drept în Hong Kong, în conformitate cu principiul „o țară, două sisteme” [9]. În același timp, UE trebuie să gestioneze dilema dintre dialog și presiune. Pe de o parte, menținerea dialogului privind drepturile omului este necesară. Pe de altă parte, dialogul trebuie să fie însoțit de consecvență, transparență și măsuri concrete atunci când sunt încălcate obligațiile internaționale.

Securitatea economică și reducerea riscurilor. În ultimii ani, UE a acordat o atenție tot mai mare conceptului de securitate economică. Pandemia de COVID-19, crizele lanțurilor de aprovizionare, dependența de materii prime critice și tensiunile geopolitice au demonstrat că interdependența economică poate crea vulnerabilități strategice [8]. În raport cu China, UE promovează o strategie de reducere a riscurilor, nu de decuplare totală. Această abordare presupune diversificarea lanțurilor de aprovizionare, protecția infrastructurilor critice, controlul investițiilor străine, protejarea tehnologiilor sensibile și consolidarea capacității industriale europene [7]. Securitatea economică nu înseamnă izolare economică. UE rămâne deschisă comerțului și

investițiilor, dar urmărește să evite dependențe excesive într-un context geopolitic instabil. Această logică este relevantă mai ales în domenii precum semiconductori, baterii, materii prime critice, tehnologii verzi, telecomunicații și inteligență artificială. China percepe uneori strategia europeană de reducere a riscurilor ca pe o formă de decuplare. Totuși, din perspectiva UE, obiectivul este gestionarea prudentă a interdependenței, nu ruperea relațiilor economice [5].

Cooperarea în domeniul climei, mediului și energiei. În pofida tensiunilor politice și economice, clima rămâne unul dintre cele mai importante domenii ale cooperării UE–China. Ambele părți sunt actori majori ai guvernantei climatice globale și au responsabilități semnificative în implementarea Acordului de la Paris [11]. UE și China au interese comune în reducerea emisiilor, dezvoltarea energiilor regenerabile, eficiența energetică, protecția biodiversității, finanțarea verde și tranziția spre economii cu emisii reduse de carbon [10]. Cooperarea în aceste domenii este indispensabilă deoarece schimbările climatice nu pot fi soluționate prin acțiuni izolate. Totuși, cooperarea climatică este influențată de competiția economică. Tehnologiile verzi, panourile solare, bateriile, vehiculele electrice și materiile prime critice au devenit domenii de competiție industrială. UE urmărește să colaboreze cu China în reducerea emisiilor, dar și să își protejeze competitivitatea și industriile strategice [8]. Energia reprezintă un alt domeniu important. Tranziția energetică globală creează oportunități pentru cooperare, dar și riscuri privind dependențele tehnologice. UE trebuie să combine dialogul energetic cu politici de diversificare, inovare și consolidare industrială.

Cercetarea, inovarea și cooperarea academică. Cercetarea și inovarea reprezintă domenii importante ale cooperării UE–China. Universitățile, centrele de cercetare, întreprinderile și instituțiile publice pot beneficia de schimburi academice, proiecte comune, mobilitate științifică și cooperare tehnologică. Totuși, cooperarea în cercetare este tot mai mult influențată de preocupările privind securitatea, protecția datelor, transferul de tehnologii sensibile, libertatea academică și utilizarea rezultatelor cercetării în scopuri militare sau de supraveghere [7]. De aceea, UE trebuie să protejeze deschiderea academică, dar și să prevină vulnerabilitățile strategice. Libertatea academică este un element esențial al modelului european. În relația cu China, UE trebuie să se asigure că universitățile, cercetătorii și studenții nu sunt supuși presiunilor politice, cenzurii sau autocenzurii. Cooperarea științifică trebuie să se bazeze pe integritate, transparență și reciprocitate. În același timp, cercetarea poate contribui la soluționarea problemelor globale: schimbări climatice, sănătate, pandemii, agricultură durabilă, tehnologii curate și securitate alimentară. Din acest motiv, cooperarea UE–China în cercetare trebuie să fie selectivă, sigură și orientată spre bunuri publice globale.

Politica digitală și tehnologiile strategice. Digitalizarea este unul dintre cele mai sensibile domenii ale relațiilor UE–China. Atât UE, cât și China consideră tehnologiile digitale priorități strategice. Totuși, modelele lor de guvernare digitală diferă semnificativ. UE promovează o abordare centrată pe protecția datelor, drepturile fundamentale, transparență, concurență echitabilă și reglementarea democratică a tehnologiilor. China promovează un model digital în care statul are un rol central, iar tehnologiile pot fi utilizate pentru control social, supraveghere și gestionare politică [3]. Aceste diferențe se reflectă în domenii precum inteligența artificială, telecomunicațiile, infrastructura 5G, platformele digitale, securitatea cibernetică și datele. UE trebuie să colaboreze cu China acolo unde este posibil, dar și să își protejeze infrastructurile critice și valorile digitale. Tehnologiile strategice sunt legate direct de securitatea economică. Dependența excesivă de furnizori externi în domenii critice poate crea vulnerabilități. De aceea, UE urmărește consolidarea propriei capacități tehnologice și diversificarea parteneriatelor.

Cooperarea pentru dezvoltare și bunurile publice globale. Cooperarea pentru dezvoltare reprezintă un alt domeniu al relațiilor UE–China. Ambele părți sunt implicate în proiecte globale de infrastructură, finanțare, dezvoltare durabilă și asistență în state terțe. Totuși, abordările lor diferă. UE promovează dezvoltarea durabilă, statul de drept, transparența, standardele sociale și de mediu, drepturile omului și buna guvernare. China pune accent pe infrastructură, conectivitate, investiții și relații bilaterale, adesea fără condiționalități politice explicite [6]. Această diferență creează atât oportunități, cât și tensiuni. UE și China pot coopera în domenii precum schimbările climatice, securitatea alimentară, sănătatea globală și reducerea riscurilor de dezastre. Totuși, competiția pentru influență în statele în curs de dezvoltare poate genera rivalitate geopolitică. Conceptul de bunuri publice globale este important în acest context. Clima stabilă, sănătatea globală, securitatea alimentară, biodiversitatea și stabilitatea financiară nu pot fi furnizate de un singur actor. UE și China au responsabilitatea de a contribui la aceste bunuri, chiar dacă diferențele politice rămân semnificative [10].

Războiul Rusiei împotriva Ucrainei și poziționarea Chinei. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a devenit un test major pentru relațiile UE–China. Uniunea Europeană consideră agresiunea rusă o încălcare gravă a dreptului internațional și a Cartei ONU. În acest context, UE a solicitat Chinei să își folosească influența asupra Rusiei pentru a susține o pace justă și durabilă [4]. Poziția Chinei este analizată cu atenție de instituțiile europene. UE a exprimat preocupări privind sprijinul politic și economic care poate contribui la menținerea capacității Rusiei de a continua războiul. În același timp, China, ca membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU, are o responsabilitate specială în menținerea păcii și securității internaționale [13]. Pen-

tru UE, relația Chinei cu Rusia influențează direct nivelul de încredere în dialogul UE–China. Dacă Beijingul dorește să fie perceput ca actor responsabil în ordinea internațională, trebuie să respecte principiile suveranității, integrității teritoriale și dreptului internațional.

Taiwan, Hong Kong, Xinjiang și Tibet în relația UE–China. Problemele legate de Taiwan, Hong Kong, Xinjiang și Tibet constituie teme sensibile în relația UE–China. UE își menține angajamentul față de politica „o singură Chină”, dar exprimă îngrijorări privind tensiunile din strâmtoarea Taiwan și riscurile pentru stabilitatea regională [4]. În cazul Hong Kong, UE a criticat restrângerea autonomiei, limitarea libertăților fundamentale și slăbirea statului de drept [9]. Aceste evoluții sunt considerate contrare angajamentelor asumate anterior în cadrul principiului „o țară, două sisteme”. În Xinjiang și Tibet, preocupările europene se referă la drepturile minorităților, libertatea religioasă, supravegherea, detențiile arbitrară și tratamentul apărătorilor drepturilor omului [4]. Aceste teme sunt parte a dialogului UE–China privind drepturile omului și influențează percepția politică asupra relației bilaterale. China consideră aceste subiecte drept chestiuni interne. UE, însă, susține că drepturile omului au caracter universal și că respectarea lor face parte din ordinea internațională bazată pe reguli. Această diferență de viziune este una dintre sursele majore ale rivalității sistemice.

Rolul instituțiilor europene în formularea politicii față de China. Politica UE față de China este formulată prin interacțiunea dintre Consiliul European, Consiliul UE, Comisia Europeană, Serviciul European de Acțiune Externă și Parlamentul European. Această structură instituțională reflectă natura complexă a UE [2]. Consiliul European stabilește orientările strategice și pozițiile politice generale. Concluziile sale privind China reflectă prioritățile statelor membre, inclusiv necesitatea cooperării, echilibrării relațiilor comerciale și apărării intereselor europene [4]. Comisia Europeană are un rol esențial în domeniul comerțului, investițiilor, concurenței, pieței interne și securității economice. Serviciul European de Acțiune Externă gestionează dimensiunea diplomatică, dialogul politic și relațiile externe [3]. Parlamentul European are un rol important în promovarea drepturilor omului și în controlul democratic al politicii externe. Poziția sa privind CAI a demonstrat că relațiile economice cu China nu pot fi separate de valorile democratice și de drepturile fundamentale [14]. Această pluralitate instituțională poate genera uneori dificultăți de coordonare, dar reprezintă și o sursă de echilibru. Politica UE față de China trebuie să reflecte atât interesele economice, cât și valorile politice și preocupările de securitate.

Concluzii și recomandări. Relațiile dintre UE și Republica Populară Chineză sunt caracterizate de complexitate, interdependență și tensiune strategică. China este simultan partener de cooperare, concurent economic și rival sistemic al UE. Această

formulă rămâne cea mai adecvată pentru înțelegerea unei relații care nu poate fi redusă nici la parteneriat, nici la confruntare.

Cooperarea cu China este necesară în domenii precum schimbările climatice, tranziția energetică, sănătatea globală, securitatea alimentară, cercetarea, stabilitatea economică și dezvoltarea durabilă. Totuși, această cooperare trebuie să fie echilibrată, bazată pe reciprocitate, transparență și respectarea normelor internaționale. Concurența economică dintre UE și China trebuie gestionată prin reguli clare, protecția proprietății intelectuale, acces echitabil la piață, controlul subvențiilor și prevenirea practicilor comerciale neloiale. În acest sens, securitatea economică devine o componentă esențială a politicii europene față de China. Rivalitatea sistemică este determinată de diferențele privind democrația, statul de drept, drepturile omului, libertatea de exprimare, libertatea academică și modelul de guvernare digitală. UE trebuie să continue dialogul cu China, dar fără a renunța la valorile sale fundamentale.

Se recomandă consolidarea unei politici europene coerente față de China, bazate pe unitatea statelor membre, coordonarea instituțiilor UE și definirea clară a intereselor strategice. De asemenea, UE trebuie să dezvolte instrumente mai eficiente de reducere a riscurilor economice, să protejeze infrastructurile critice, să diversifice lanțurile de aprovizionare și să consolideze capacitățile tehnologice interne.

În domeniul drepturilor omului, UE trebuie să mențină o poziție fermă și consecventă, să susțină societatea civilă, libertatea presei, libertatea academică și drepturile minorităților. În domeniul comerțului și investițiilor, trebuie să insiste asupra reciprocității și condițiilor echitabile de concurență.

În domeniul climei și mediului, UE trebuie să continue cooperarea cu China, deoarece combaterea schimbărilor climatice este imposibilă fără implicarea marilor emițatori globali. Totuși, cooperarea verde trebuie corelată cu protejarea competitivității industriale europene și reducerea dependențelor tehnologice.

În concluzie, relația UE–China va rămâne una dintre cele mai importante relații ale secolului XXI. Uniunea Europeană trebuie să evite atât dependența excesivă, cât și confruntarea inutilă. O politică eficientă față de China trebuie să combine dialogul, fermitatea, reciprocitatea, securitatea economică și apărarea ordinii internaționale bazate pe reguli.

Referințe bibliografice

1. KISSINGER, H. (2018). *Despre China*. București: Editura Comunicare.ro. <https://edituracomunicare.ro/carti/domenii/actualitate/despre-china-471.html>

2. USHERWOOD, S., & PINDER, J. (2020). *Uniunea Europeană: O foarte scurtă introducere*. București: Editura Litera. <https://www.litera.ro/uniunea-europeana-o-foarte-scurta-introducere>
3. European Commission; High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. (2019). *EU–China: A strategic outlook*. Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council, JOIN(2019) 5 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019JC0005>
4. Consiliul European. (2023). *Concluziile Consiliului European privind China, 30 iunie 2023*. <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2023/06/30/european-council-conclusions-on-china-30-june-2023/>
5. European External Action Service. (2023). *EU–China relations factsheet*. https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-china-relations-factsheet_en
6. WIESSALA, G., WILSON, J., & TANEJA, P. (Eds.). (2009). *The European Union and China: Interests and dilemmas*. Amsterdam: Rodopi. <https://brill.com/display/title/31451>
7. European Commission; High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. (2023). *European economic security strategy*. Joint Communication JOIN(2023) 20 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023JC0020>
8. European Commission. (2025). *EU trade relations with China*. Directorate-General for Trade. https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china_en
9. European Parliament. (2021). *European Parliament resolution of 20 May 2021 on Chinese counter-sanctions on EU entities and MEPs and MPs (2021/2644(RSP))*. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0255_EN.html
10. United Nations Framework Convention on Climate Change. (2015). *Paris Agreement*. Paris. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/parisagreement_publication.pdf
11. European External Action Service. (2025). *Joint EU–China press statement on climate*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/07/24/joint-eu-china-press-statement-on-climate/>
12. Consiliul Uniunii Europene. (2023). *Summitul UE–China, Beijing, 7 decembrie 2023*. <https://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-summit/2023/12/07/>

13. Consiliul Uniunii Europene. (2025). *Summitul UE–China, Beijing, 24 iulie 2025*. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2025/07/24/>
14. European Parliament. (2024). *EU–China Comprehensive Agreement on Investment: Legislative train and state of play*. Brussels. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-global-europe-leveraging-our-power-and-partnerships/file-eu-china-investment-agreement>
15. KUANG, S. (2024). The rise and fall of the EU–China Comprehensive Agreement on Investment: “Open strategic autonomy” and the European Parliament. *Journal of European Integration*. <https://doi.org/10.1080/14782804.2023.2293779>.